

Sektör Görüşmeleri

KAMU YÖNETİMİ - I

Çalışma Belgesi

Aralık, 1998

KAMU YÖNETİMİ

GÖRÜŞMELER - I

Ayşegül Sabuktay

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
BAŞBAKANLIK	1
DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ	1
<i>Mevcut durum</i>	1
<i>Proje</i>	2
<i>Kurumsal istatistikler</i>	2
<i>Sorun alanları</i>	2
<i>Diğer kurumlarla ilişkiler</i>	3
<i>Vizyon</i>	3
DIŞ TİCARET MÜSTEŞARLIĞI	4
<i>Mevcut durum</i>	4
<i>Proje</i>	4
<i>Kurumsal istatistikler</i>	4
<i>Sorun alanları</i>	5
<i>Vizyon</i>	5
GÜMRÜK MÜSTEŞARLIĞI.....	5
<i>Mevcut Durum</i>	5
<i>Proje</i>	6
<i>Kurumsal istatistikler</i>	7
<i>Sorun alanları</i>	8
<i>Diğer kurumlarla ilişkiler</i>	8
<i>Vizyon</i>	8
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI.....	9
<i>Mevcut durum</i>	9
<i>Proje</i>	9
<i>Sorun alanları</i>	10
<i>Kurumsal istatistikler</i>	11
<i>Vizyon</i>	11
MTA	12
<i>Proje</i>	13
<i>Vizyon</i>	13
YÜKSEK SEÇİM KURULU.....	13

<i>Mevcut durum</i>	13
<i>Proje</i>	14
<i>Kurumsal İstatistikler</i>	15
<i>Sorun alanları</i>	15
<i>Vizyon</i>	15
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	17
İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU	17
<i>Mevcut durum</i>	17
<i>Proje</i>	17
<i>Kurumsal istatistikler</i>	18
<i>Sorun alanları</i>	18
<i>Vizyon</i>	18
ORMAN BAKANLIĞI	19
BAKANLIK TEŞKİLATI	19
<i>Mevcut durum</i>	19
<i>Kurumsal istatistikleri</i>	20
<i>Sorunlar</i>	20
<i>Vizyon</i>	20
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	20
<i>Mevcut durum</i>	20
<i>Proje</i>	21
<i>Kurumsal istatistikler</i>	23
<i>Sorun alanları</i>	23
<i>Vizyon</i>	25
MALİYE BAKANLIĞI	26
GELİRLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	26
<i>Mevcut durum-Projeler</i>	26
<i>Proje</i>	27
<i>Kurumsal istatistikler</i>	28
<i>Diğer kurumlarla ilişkiler</i>	28
<i>Vizyon</i>	28
ÇEVRE BAKANLIĞI	28
GENEL DEĞERLENDİRME	29
GÖRÜŞÜLEN KURUM VE KİŞİLERİN LİSTESİ	31

GİRİŞ

Bu araştırmada 20.3.1998-17.4.1998 tarihleri arasında aşağıda belirtilen kamu kuruluşlarına gidilerek belirtilen yetkililer ile görüşülmüştür. Görüşmelerde kuruluşların bilgi teknolojisi kullanma durumu, bu amaçla yürütülen projeler, karşılaşılan sorunlar ve gelecek perspektifleri öğrenilmeye, mümkün olduğunca kurumsal istatistiklere ulaşmaya çalışılmıştır. MTA ve Maliye Bakanlığı'nda görüşülen kişiler kayıt cihazı kullanılmasını istemediklerini belirttiklerinden bu kurumlarla ilgili bilgiler tutulabilen notlarla sınırlıdır.

BAŞBAKANLIK

DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ

Mevcut durum

DİE'nin derlediği istatistikler üç gruptan oluşmaktadır. Birinci grupta işyerlerinden elde edilen veriler, ikinci grup hane halklarından edinilen veriler ve üçüncü grupta kurumlardan elde edilen veriler bulunur. İşyerlerinin kayıtları sürekli değiştiği için güncel bilgi edinmenin sorunlu olduğu belirtilmiştir. Bu problemlerin çözümü için verilerin derlenmesinde soru kağıtlarının doldurulması yönteminin mümkün olduğunca terkedildiği, hane ve işyerlerine bilgisayarlarla gidildiği, böylece sürekli güncellenen bir bilgi derlemesi yönteminin oturtulmaya çalışıldığı belirtilmiştir.

Kurumun 23 ilde yer alan bölge müdürlükleri ile on-line bağlantısı vardır Taşra örgütünü oluşturan bu teşkilatlarda genelde yöresel elemanlar çalışmakta, toplanılan veriler bölgeler aracılığıyla merkeze gönderilmektedir. Anketçilerin bölge müdürlüklerine uğrayıp disketlerini merkeze iletmek için bıraktıkları ve bilgilerin on-line olarak iletilmediği, bunun hızla ve kolayca gerçekleşmesi için iyi bir on-line bağlantısının kurulması gerektiği belirtilmiştir. Mevcut bağlantının işlerliği arttırmaya çalışılmaktadır. Bu biçimde gelen veriler bazı tutarlılık testleri yapılarak veri tabanlarına aktarılmaktadır. Kurumda üç tip veri tabanı mevcuttur. Birincisi üretim veri tabanlarıdır, bir diğeri kurum veri tabanı üçüncüsü ise bilgi ambarıdır. Üretim veri tabanında işlenen bilgi kurum veri tabanına aktarılır. Daha sonra bu verilerin bir bölümü bilgi ambarı veri tabanına aktarılır. Yakın zamana kadar üretim veri

tabanlarının mainframe olduğu, ancak PC'lerin kapasitesinin artmasıyla PC'lerin bağlandığı bir ağa geçildiği belirtilmiştir. Şubeler merkeze bağlanmadan kendi veri tabanlarını kendileri oluşturmaktadırlar. Ancak dağıtım amaçlı olarak toplanan verilerin mainframe aktarılması söz konusudur. Bu veriler yayınlar ve haber bültenleri aracılığıyla dağıtılmakta, bazıları hazırlandığı anda internete yüklenmektedir. Şimdilik özel veri tabanları kurulmamıştır, dağıtım internet aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Ayrıca dağıtım veri tabanları üzerinde de çalışıldığı belirtilmiştir.

Proje

Yukarıda anlatılan yapılanma büyük ölçüde gerçekleştirilen bir proje sayesinde mümkün olmuştur. Anılan proje Devlet İstatistik Enstitüsü Bilgi Teknolojisi Projesidir. Proje kapsamında akıllı karakter algılama, bilgisayar destekli kişisel anket, ve uzaktan algılama teknikleri kullanılması gerçekleştirilmiştir. DİE 1990 yılından bu yana uzaktan algılama teknolojisi kullanmaktadır. Bu tekniklerin kullanımının geliştirilmesi planlanmaktadır.

Kurumsal İstatistikler

Konuşulan kişi verinin üretilmesinden sorumlu birimin yetkilisi olduğu için kurumun bilgi teknolojisi kullanarak yarattığı yükü tahmin etmesi mümkün olamamıştır. Yapılan anketler konusunda da düzenli bir bilgi alınamamıştır. Bu konuda bilgi alınmak üzere Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı'nın sorumlusu Prof. Ömer Gedizlioğlu ve BİD Başkanı Semih Işıksal'la görüşülmesini önermiştir. Ancak en azından elde bulunan notlarda 1997 yılında DİE'nin web servisine yapılan bağlantı sayısı bulunmaktadır. Buna göre 1997 Aralık ayında İngilizce webe yaklaşık 1000, Türkçe webe 7000 bağlantı yapılmıştır.

Sorun Alanları

Temel sorunlar yazılımların ithal edilmesi gerektiğinden lisans ödemeleri, diz üstü bilgisayarları ve içsel tutarlılık programlarını, programları kullanabilecek personeli almak ya da yetiştirmek için gerekli bütçeyi sağlama sorunudur. Bütçenin anılan işleri yapmada yetersiz kaldığı belirtilmiştir.

Bir başka sorun, alınan yazılımların adaptasyonunda çıkmaktadır. Bu işlemler zaman almaktadır. Ayrıca internet uçlarının yeterli olmadığı, bu yüzden verilerin aktarımının

takip edilmesinin zor olduğu ve internetin yavaş çalışıldığı şikayet konusu olmuştur. Mali sorunlara çözüm yaratmak için kurumun özerk bir yapıya getirilmeye çalışıldığı ve bazı işlerin kar amaçlı yapılmasının planlandığı belirtilmiştir.

Diğer kurumlarla ilişkiler

Enstitünün Dış Ticaret Müsteşarlığı ve Hazine ile on-line bağlantısı, OECD ile dial-up bağlantısı vardır. Yakında TOBB ile on-line bağlantı kurulması düşünülmektedir. Gelecekte Enstitünün yaptığı işlerle ilgili tüm kamu ve özel kurumlarla bağlantı kurulması düşünülmektedir.

Vizyon

DİE'nin özellikle Dünya Bankası ve UN'in projeleriyle son 10 yıldır büyük bir hamle yaptığı belirtilmiştir. Diğer ülkelerdeki gelişmeler takip edilmektedir. Bu çerçevede örneğin Kanada istatistik ofisinde çalışanların evi ve ofisi arasında on-line bağlantısı olduğu DİE'nin de bu biçimde örgütlenmesinin istatistiklerin iletimi açısından önemli avantajlar sağlayacağı belirtilmiştir. Aynı zamanda bazı istatistikleri toplamaya gerek bırakmayacak bir altyapının kurulması gerektiği belirtilmiştir. Örneğin nüfus sayımları konusunda İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Müdürlüğü ve Yüksek Seçim Kurulu ile birlikte çalışılmaktadır. MERNİS Projesi gündeme girip gerekli bilgiler DİE'ye iletdikten sonra DİE'nin sayım yapmasına gerek kalmayacağı, bunun da çok önemli bir avantaj sağlayacağı belirtilmiştir.

Kamu için tarafsız bir koordinasyon biriminin yararlı olacağı düşünülmektedir. DİE'nin içinde bile bazı makinaların birbirini tanıyamaz durumda olduğu belirtilmiş, bu yüzden aynı programın her makineye yüklenmek zorunda kalındığından yakınılmıştır. Birçok kurumun gereksiz yatırımlar yaptığını, bir işin birçok yerde birden yapıldığını düşüncesiyle böylesi bir kurulun anlamlı olacağı vurgulanmıştır. Bu kurulun her kurumun optimal ihtiyacına cevap verecek akademisyenlerden oluşan özerk bir yapı olmasının faydalı olacağı belirtilmiştir.

DIŞ TİCARET MÜSTEŞARLIĞI

Mevcut durum

Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın taşra teşkilatı ihracatçı birlikleridir. Ayrıca Brüksel'de bir şubesi vardır. Müsteşarlığın temel faaliyet alanı firmalardan aldığı bilgileri derlemek ve talep edenlere ulaştırmaktır. Benzer bir biçimde Gümrük Müsteşarlığından DİE'ye gelen dış ticaretle ilgili bilgileri de almakta ve dış ticaretle ilgili ayrıntılı bilginin oluşmasını sağlamaktadır. Bir firmanın hangi malı nasıl hangi ülkeden getirdiğinin, hangi ülkeye hangi malı gönderdiğinin takibi bu kurum tarafından yapılmaktadır. İhracat yapmak isteyen firmalar ihracatçı birliklerine üye olmak zorundadırlar. İhracatçı birlikleri firmaların beyannamelerindeki bilgilerin doğru girilip girilmediği konusunda danışmanlık yapar, bu konuyu denetler, bu sırada da bilgileri bilgisayara girer. Bu sırada madde, firma, ülke, gümrük kapısı, birim, miktar, değer ayrımında farklı formatlarda veri sağlanabilmektedir. İhracatın Müsteşarlık tarafından izlenebildiği, ihracata ilişkin bilgilerin on-line olarak web sitesine veriler olarak sunulduğu belirtilmiştir. Bu bilgiler 1995 yılına kadar 2-3 aylık gecikmeyle izlenebilmekte iken, 1996 yılı başından itibaren bu gecikme 6-8 aya çıkmıştır. Bu bilgilerin yanı sıra ihracatı teşvik kapsamında verilen belgelere ilişkin veriler de Müsteşarlıkta bulunmaktadır.

Proje

İhracatçı birliklerinin otomasyonu projesi gündemdedir. Bu projeye göre ülkenin farklı yerlerinde bulunan 11 ihracatçı birliğinin Ankara'da bulunan Orta Anadolu İhracatçı Birliklerine on-line bağlanması ve Orta Anadolu İhracatçı Birliklerinin Müsteşarlığa bağlanması öngörülmüştür.

Kurumsal istatistikler

İhracat ve ithalat yapanlara ilişkin bazı bilgilerin kurumdan talep edildiği, bu tarzda günde yaklaşık 10 başvuru yapıldığı belirtilmiştir. Mevcut durumda kurumun bu hizmeti vermekte yetersiz kaldığı, bu yüzden bu gibi bilgilerin kurum tarafından verilebileceğinin duyurusunun yapılmadığı, ancak gelecekte internet ortamında pek çok bilginin iletilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir.

İhracatçı birliklerinden Müsteşarlığa akan bilgi miktarının bir öneminin olmadığı, çok yakın bir zamanda böylesi bir akışın kalmayacağı ve ihracatçı birliklerinin kendi

verilerini kendilerinin kullanacağı, ancak gerekli olduğunda onların veri tabanlarının kullanılarak verinin Müsteşarlıkça da kullanılacağı belirtilmiştir. İhracatçı birliklerinin veri merkezi Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri olacaktır.

Sorun alanları

Kurumun yaptığı iç ve dış ticaret konusunda bilgi sağlamak ve bunu sunmaktır. Bilgi verecek bir altyapı oluşturulması gerektiği, bunun da kaynak, uzman ve bilgi sağlanması meselesi olduğu belirtilmiştir.

Vizyon

Ağ üzerindeki kullanıcıların bu bilgiye ulaşabilmesinin dış ticaret açısından çok önemli olduğu, gümrük birliği süreciyle birlikte sürekli yeni gelişmeler yaşandığı, bu prosedürlerin kamuya açık hale getirilmesi ve vatandaşın bu bilgilere evinden ya da şirketinden ulaşabilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu amaçla yakın gelecekte elektronik yayımcılığın geliştirilmesi planlanmaktadır.

Bazı bilgileri ithalat ve ihracatçıya daha kolay ve ucuz aktarmak amacıyla Brüksel’de bir AB temsilciliği açıldığı, burada kurulması düşünülen bilgi merkezinin bu amaca hizmet edeceği belirtilmiştir

GÜMRÜK MÜSTEŞARLIĞI

Mevcut Durum

Gümrük Müsteşarlığının gerçekleştirdiği temel işlevler ithalat ve ihracat işlemlerinin denetlenmesi, vergilendirilmesi bu çerçevede ülke dışına giren ve çıkan malların denetlenmesidir. Temel faaliyet alanlarından birisini ithalat ve ihracat işlemleri oluştururken bir diğer faaliyet alanı da transit geçişlerin denetimidir. Mevcut durumda her iki faaliyet alanı da sorunludur. Mevcut prosedürde her ithalat, ihracat başvurusu için fiziksel muayene öngörülmüşken; uygulamada çok az mal fiziksel muayeneden geçirilebilmekte, işlemler çok uzun sürmektedir. Vatandaşın muayene memuruna fazlaca bağımlı olduğu, işlemlerin uzun zamanlar aldığı mevcut sistem, rüşvet şaibelerine açık bir sistemdir.

Bir diğer sorun alanı ise Türkiye’nin transit bir ülke olması dolayısıyla bir gümrük kapısından giren bir aracın belli bir sürede bir başka gümrük kapısından çıkıp çıkmadığının kontrolüne olanak vermemesidir. Kaçakçılığın kontrol edilmesinde bu

denetimin olanaklı hale gelmesinin çok önemli olduğu belirtilmiştir. Mevcut durumda kaçakçılık vakalarının ancak rastlantısal olarak yakalanabildiği ve geliştirilecek olan sistemle denetim sağlanabileceği belirtilmiştir.

Proje

1994 yılında Dünya Bankası'nın Türk mali idaresinin yeniden yapılandırılması amacıyla verdiği kredi ile Gelirler Genel Müdürlüğü, Gümrük Teşkilatı ve bazı kurumların yeniden yapılandırılması öngörülmüş, bu yeniden yapılandırma çalışması gümrük birliğine geçiş süreciyle çakışmıştır. Diğer bölümleri ivme kazanamayan projenin Gümrük Teşkilatını yeniden yapılandırma bölümü görece olarak daha hızlı ilerlemiştir. Teşkilat içinde projeyi yürütmekten sorumlu bir proje yönetim birimi oluşturulmuştur. Teknik olarak IMF'nin sağladığı bir yabancı danışman vardır. Gümrük Müsteşarlığının yeniden yapılandırılması projesi üç bölümden oluşmaktadır. Bir taraftan yasal prosedür basitleştirilmeye çalışılırken diğer yandan bazı bölge müdürlüklerinin tasfiyesi ve teşkilatın otomasyonu gerçekleştirilecektir. Otomasyon projenin sadece bir bölümüdür.

Otomasyondan amaçlanan bir ağ oluşturularak gümrük işlemlerinin %95'inin bilgisayarlarla yapılır hale gelmesinin, yani ithalat ve ihracat işlemlerinin bilgisayar ortamında gerçekleştirilmesinin sağlanmasıdır. İhracatçı ve ithalatçıların gümrükten mallarını çekmeleri ya da göndermeleri için başvuruda bulunmalarıyla başlayan işlem dizisinin ithalat ve ihracatçıların bizzat kendilerinin ya da komisyoncularının gümrük kapılarında oluşturulan terminallerde bilgisayarları kullanarak başvurusunu direkt bilgisayar ortamında yapması, bilgisayar programının işleyişiyle fiziksel muayene gerekip gerekmediğinin belirlenmesi, böylece fiziksel muayene aşamasına kadar kısaltılması öngörülmüştür. Varolan prosedürde her başvuru için fiziksel muayene öngörülmüştür. Örneği İstanbul'daki gümrük kapısında günde yaklaşık 2000 kişinin fiziksel muayeneden geçirilmesi gerektiği gözönüne alınırsa gümrük teşkilatının bunu sağlamanın mümkün olmadığı ve seçici bir denetim sağlanması gerektiği açıktır. Yeniden yapılandırma projesiyle gümrük idarelerinde kuralların uygulanamaması, denetimin yapılamaması problemi böylece aşılmış, aynı zamanda kuralların uygulanmasında standartlaştırma sağlanmış olacaktır.

Ayrıca uzun bir işlemler dizgesini gerektiren ve gümrük memurlarıyla vatandaş arasında ilişki ile ilgili sorunlar çıkartan mevcut işleyiş otomasyon projesiyle

memurlarla mükellefler arasındaki fiziksel temas minimuma indirilerek gümrük teşkilatı hakkında yapılan rüşvet suçlamaları ve rüşvet olaylarını minimuma indirecektir.

Bir başka önemli nokta da gümrük işlemlerinin daha hızlı yapılabilmesiyle sağlanacak avantajdır. Türkiye'nin dış ticaret hacminin 75.milyar dolar civarında olduğu ve bunların gümrük kapılarından gerçekleştirildiği düşünülürse ithalat ve ihracatın kısa sürelerde gerçekleştirilmesinin ülke ekonomisinin işleyişi açısından önemi anlaşılabilir.

Otomasyon projesinin yazılımın düzenlenmesi bölümü BİLGE Projesidir. Fransa'dan alınan Sophix adlı bir yazılımın Türkiye'deki gümrük mevzuatına uyarlanması bu çerçevede gerçekleştirilecektir. Yazılımda her mal grubu için farklı belgeler istenmesi ayrıntısı da sağlanmıştır. Bir proje birimi bu işle uğraşmaktadır. Sophix'in adaptasyonu son aşamaya gelmiştir. Yeniden yapılandırma çalışmasının bir parçası olarak yeni bir Gümrük Yasası çıkartılması ve adaptasyonun bu bürokratik işlemler açısından basitleştirilmiş mevzuata göre yapılması öngörülmüşken tam tersi olmuştur. Adaptasyonla program eski yasal yapıya uyarlanmaya çalışılmaktadır. Ancak adaptasyon çalışmasında yeni yasanın çıkması olasılığı da gözönünde bulundurulmaktadır.

1 Nisanda pilot bölgede projenin uygulanmasına geçilecektir. Pilot bölge olarak Atatürk Hava Limanı kargo bölümü seçilmiştir. Buraya bazı yatırımlar yapılarak fiziki yapı projeye uygun hale getirilmiştir. Burada 50 civarında terminal vardır. Kişiler başvurularını yapıp beyannamelerini çıktı olarak alacaklar, başvuruları program tarafından değerlendirilip malları fiziksel muayene gerektiren ve gerektirmeyen olarak belirlenecektir. Malların durumu salonda hazırlanan ekrandan izlenebilecektir.

Kurumsal istatistikler

Kurum ile ilgili istatistikler ekteki dış ticaret istatistiklerinde bulunabilir. Özet olarak belirtmek gerekirse, kurumun yaptığı temel işlem olan dış ticaret işlemleri açısından yıllık beyanname adedi ithalatta 1,022,793, ihracatta 715,606'dır. Bir beyannamenin kapsamı konusunda bilgi edinilememiştir. Bir beyannamede pekçok farklı malın belirtilebilir oluşu böylesi bir saptamayı güçleştirmektedir.

Sorun alanları

Sorun olarak elektronik imza gündeme gelebilir. Ancak örneğin Arjantin’de imzalı kağıt getirilip, çıktının bu kağıda alınmasıyla bu sorun çözülmüştür. Elektronik imzanın yasal olarak sağlanmasıyla bu sorun çözülecektir.

Proje ile ilgili en önemli sorun Gümrük Yasasının çıkartılabilmesi ve teşkilat yapısının yeniden yapılandırılmasının sağlanması gibi gözükmektedir. Teşkilat yapısının gözden geçirilip, iş hacmi olarak küçük olan gümrük kapılarının kapatılması gerektiği belirtilmiştir. Türkiye genelinde 200 üzerinde gümrük müdürlüğü mevcut olduğu ve Ankara İzmir ve İstanbul’daki işlemlerin Türkiye’deki işlemlerin yaklaşık %85’inin gerçekleştiği alan olduğu gözönüne alınırsa bu saptama doğru görünmektedir.

Bir başka sorun alanı otomasyon sistemini yürütecek personelin sağlanabilmesidir. Kurumun sözleşmeli programcı kadrosunun olması avantaj gibi gözükmektedir. Ancak proje ilerledikçe personel konusunda daha fazla sıkıntı çekileceği düşünülmektedir.

Diğer kurumlarla ilişkiler

Teşkilata bağlı bilgiler, gümrük kapılarından yapılan ithalat ve ihracat işlemlerinin özeti düzenli bir biçimde DİE’ne gönderilmektedir. İstatistikler modem aracılığı ile 53 taşra kuruluşundan merkeze gelmekte, diskette DİE’ne ulaştırılmaktadır. Modem aracılığı ile gönderilmesi için çalışma yapılmaktadır. DİE’nin doğrulaması sonrasında bu bilgiler DİE tarafından yayınlanmaktadır. Dış Ticaret Müsteşarlığı ile de benzer bir ilişki vardır. Zaman zaman uluslararası olarak da işlemlerin doğrulanması istenmektedir. Yanıtlamada daha etkin olunabilmesi için de projenin gerçekleştirilmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Vizyon

Projede orta vadede 1 yıl içinde 50 gümrük müdürlüğüne bu işlem tarzı yaygınlaştırılacaktır. Bu sistem için fiziksel koşulların oluşturulması için ihale açılmıştır. Orta vadede sağlanması planlanan bir diğer hizmet olarak kişilerin kendi ofislerinden beyannamelerini doldurup, tescil etmeleri, işlemlerinin durumunu takip etmeleri ve doğrudan mallarının bulunduğu gümrük kapılarına gidip mallarını

çekmelerinin olanaklı hale getirilmesidir. Programın adaptasyonu halen bitmediği için bütün bu öngörülerin altı ay gecikmeyle başlatılması mümkün olacaktır.

Kamu içinde bir koordinasyon kurulu kurulmasına olumlu bakıldığı belirtilmiş, birbiriyle uyumlu sistemlerin bu sayede sağlanabileceği vurgulanmıştır. Bu noktanın da imkanları verimli kullanma açısından çok önemli olduğu belirtilmiştir.

HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI

Mevcut durum

Kurum; KİT'ler, bankalar, sigorta şirketleri, darphane gibi kurumlarla sürekli ilişki halindedir. Teknik altyapısı uygun olmayan bir kısım KİT dışında bütün KİT'lere modem alınması sağlanmış ve ilişkiye geçilmiştir. DİE, Merkez Bankası, İMK Borsası, SPK ile on-line bağlantıları var. Merkezi veri tabanı olarak oracle veri tabanı kullanılmaktadır. Require adında bir ürünle çalışanların veri tabanında araştırma yapması sağlanmıştır. Oracle networking programları kullanıcılara yüklenmektedir.

Proje

1994 yılında Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bölünmesiyle yeni bir yapılanım olanağı elde edilmiştir ve büyük bir altyapı değişikliği yaşanmıştır. Nesne yönelimli programlamaya geçilmekte, her şey dökümanite edilmektedir. Altyapı ve bilgi sistemlerinin sıfırdan yaratılması sağlanmıştır. Bu kapsamda 8 adet bilgi sistemi yaratılmıştır. İç borçlanma, dış borçlanma, yükümlülük kısmı tamamlanmış, diğer 5 bilgi sistemi hazırlanma aşamasındadır.

Bazı yazılımlar geliştirilmektedir. 56 KİT ve 72 bankanın aylık ve üç aylık olarak gönderdiği raporlarının internet ortamında ve yüksek güvenlik düzeyinde gelebilmesi için bir proje başlatılmış. Alım yapıldığı ve çalışmaların sürdüğü belirtilmiştir. Şifre üreticilerle, özel alanlarına yayınladıkları raporları bırakmaları, bankalar ve KİT'ler gibi hazinenin direkt iletişiminin olduğu kuruluşlarla kağıt ortamının terkedilmesi sağlanmaya çalışılmaktadır.

Yerel bilgisayar kullanmanın faydası olarak verilmesi Reuter servisini ve risk analizlerini netwerke vererek hızlı bir şekilde daha çok insana bu bilginin verilmesini

sağaldıklarını belirtmişlerdir. Türkiye’de sadece Hazine Müsteşarlığı’nda bulunduğu belirtilen OECD veri tabanlarının kopyasını çıkarılmıştır. Yerel bilgisayar ağında isteyen herkese OECD veri tabanlarının verildiği, Avrupa Topluluğunun mutfağı niteliğinde olan OECD’de katılan tüm toplantılara daha önceden hazırlanabilme olanağı bulunduğu belirtilmiştir.

Sorun alanları

Kamuda yaşanan en önemli sorunlardan birinin projelerin proje olarak görülmemesinden ve projeler sürelendirilmemesinden kaynaklandığı, birlikte çalıştıkları KİT’lerde projelerde çalışanlara bu işler için zaman verilmemesi, projenin bir ek iş gibi sürdürülmesi olduğu belirtilmiştir.

Bütçe genelde bir sorun kaynağıdır. Ancak Hazine’nin satın almalarda görelilik olarak bir zorluk yaşamadığı, çünkü projenin dış finansman ve hibeler yoluyla yürüyen bir proje olduğu belirtilmiştir. Zorlukların yakın zamanda başlayacağı tahmin edilmektedir, çünkü bütçe kaynaklarına geri dönmüştür. Bütçe kaynaklarının harcanabilir hale gelmesi için çok uzun süre uğraşmak gerektiği belirtilmiştir. Bütçede eğitime ayrılan payın her zaman sıfır olduğu ve altyapıyı sürdürülebilmek için eğitime ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Bu sorunların gerçekleştirilen yenilikleri eksi yönde etkileyeceği vurgulanmıştır.

OECD veri tabanlarının internet aracılığıyla herkese açılmamasının Dış İşleri Bakanlığı’nın yetki alanına giren bir işin kendileri tarafından yapılamamasının hoş karşılanmayacağı öngörüsünden kaynaklandığı belirtilmiştir. Kamu kurumları arasındaki ilişkilerin nezaketinden bahsedilmiş, Hazinesinin OECD’nin Türkiye noktası haline gelme tehlikesini şimdilik göze alamadıklarını bildirmişlerdir.

Personel bulmanın ve almanın çok zor olduğu, kendi kurumlarında mevcut durumda 1,5 yıldır işe alınamayan elemanlar olduğu, rica minnet ile çalışmayı sürdürmelerinin sağlanabildiği belirtilmiştir. Personeli kalitesinin ücretler düşük olduğundan düştüğü; ya da çalışan elemanların piyasa değeri çok yüksek olduğundan kamuda tutulamadıklarını, Hazinesinin bu konuda avantajı var gibi gözükse de özel şirketlerin sunduğu olanaklarla Hazinesinin olanaklarının karşılaştırılamayacağı, meslek memurlarının kurum içi hiyerarşide bilgi teknolojileri ile ilgili çalışanların üstünde olduğu, yükselme şanslarının olduğu, DPB’nin ve Maliye Bakanlığı’nın bilgi teknolojisiyle ilgili çalışan personelin kariyer sahibi olmasının istemediği; bu yüzden

devletin özel sektörün mutfağı haline geldiği; proje olarak yetiştirilen personelin özel sektöre gitmesinin hem maddi hem de manevi (statü, prestij, vs. açısından) yönden engellenemediği belirtilmiştir.

Bir başka sorun alanı da kişilerin bilgi teknolojisi geliştikçe işlerini ya da kurum içindeki değerlerini kaybedeceklerinden korkmalarıyla ilerlemenin önünde güçlükler çıkarmaları biçiminde ortaya çıkmaktadır.

Bankacılık mevzuatının getirdiği güçlükler -tek düze hesap planı tek olması gerektiği halde her gün değişen bir mevzuat vardır ve bu mevzuata göre kodun yazılıyor-olması bir başka sorun alanıdır. Sayısal imza, bilgisayarda çıkan bir belgenin kabul edilmesi, bir başka önemli sorun alanıdır.

Bunların dışında, hiçbir düzenleme yapılmasa bile telefon hatlarının güçlendirilmesi başlı başına bir çözüm olabilir denmiştir. Bu konuda telefon hatlarının nüfusa oranının kalkınma ile ilişkisini gösteren bir makale sunulmuştur (Makale ektedir). Yalnızca Telekoma yapılacak yatırımın bile marketi iyileştirecek önemli bir değişken olduğu vurgulanmıştır.

Mal ve hizmet alımındaki güçlükler olduğu, eğitimleri alamadan işlerin götürülür durumda olduğu, bilgi işlem biriminde çalışan birinin 4-5 yılda bir hiç eğitim görmemişçesine eğitilmesi gerektiği noktasına dikkat çekilmiştir.

Kurumsal istatistikler

Hazinenin kurumsal istatistiklerine ulaşılması zor gözükmemektedir, çünkü pek çok kurum ve kuruluşla sürekli ilişki halindedir. 56 KİT ve 72 bankanın aylık ve üç aylık olarak gönderdiği raporlar bu istatistiksel bilginin bir parçası olabilir. Bir başak bilgi günlük 800-1000 civarında evrak girişi olduğu, yıllık 100.000 teşvik, 50.000 yabancı sermaye başvurusu olduğudur (bu sayılara evrakları eksik olanlar da dahildir). 1GB internet için, 26GB intranet için, 48 GB dosyalar, 15GB veri tabanı için potansiyelleri vardır.

Vizyon

İç ve dış borçlanma elektronik ortamda yapılır durumdadır ancak sayısal imza sorunu yüzünden Merkez Bankası'nda ödemeyi yapacak kişinin ekranda görüp ödemeyi

yapması, kağıt kullanılmaması olarak öngörülen sistemi geliştiremediklerini, gelecekte bu sorunu çözmek istediklerini belirtmişlerdir.

Gelecek için bilgi işlem merkezlerinin yeniden yapılanmayı sağlar nitelikteki konumu dikkate alınıp kurumsal örgütlenme içinde doğru yere konulması gerektiği belirtilmiştir. İşleyişi değiştirilecek işler yapan kişilerin ona uygun bir konumda olması gerektiği belirtilmiştir.

Kamuda bir koordinasyon merkezi kurulması düşüncesine karşı ikircikli bir tutum içinde oldukları gözlenmiştir. Bazı kuruluşlarda parasızlıktan kaynaklanan bilgi eksikliği bulunduğunu, ancak Hazinesinin bu tip bir kuruluş olmadığı, kamu içinde danışılabilen bir merkez olmasının prensip olarak faydalı olacağı, ancak Türkiye geleneğinin buna uygun olmadığı, bu tip yapıların çabucak siyasal bir yapıya evrildiği, ancak çok ehil insanlardan oluşan, güven verici, yeterli bilgiye sahip, özerk ve danışmanlık sağlanabilecek bir kültürel ortamı sağlayabilen bir merkez oluşturulabilirse bunun bir anlamının olacağını vurgulamışlardır.

Kurumlar arası ilişkilerde enformatik altyapının sağlanması gereğinin, birbirleriyle konuşamayan sistemlerin yarattığı sorunların, farklı veri tiplerinin yaratılmasının böylesi bir merkezi zorunlu kıldığını ancak bunun da kamu kurumların veri alış verişi yapabileceği bir yapıyı sağlayabilecek, ehil kişilerden oluşan bir merkez olması gerektiği söylenmiştir. MERNİS Projesinin Türkiye için çok önemli olduğunun altı çizilmiştir.

Hükümetin bilgi teknolojilerini hükümet etmek için kullanmak istiyorsa bu işe bütçe ayırması, ve ince hesaplar ürünü olan bütçelerin kesilmemesi gerektiği, kurumsal yapılanmada bilgi işlemin artık bir anlamının kalmadığı, kurumun en üst amirine bağlı bir enformasyon grup müdürü, IT Müdürü kadrosunun yaratılması gerektiği söylenmiştir.

Not: Hazine 26-29 Mart tarihleri arasında Antalya Belek'te bilgi işlem yöneticileri arasında bir toplantı düzenleneceğini belirtmişlerdir.

MTA

Mevcut durumda yarı merkezi, farklı merkezlerin ilişki kurabildiği bir sistem vardır. Yönetim destek bilgi sistemleri ve coğrafi bilgi sistemleri kullanmaktadır. Kurumda

1/25000 ölçekli Türkiye'nin jeofizik veri tabanı vardır. Bunların %50 si sayısallaştırılmıştır, geri kalan %50 si 2000 yılında sayısallaştırılmış olacaktır.

Proje

Gelecekte birimlerin doğrudan merkezle ilişki kurmalarını öngören merkezi bir ağ sistemi önerilmiştir. Teşkilat yapısında bir yenilenme, bilgi işlem daire başkanlığı oluşturulması öngörülmüştür.

Vizyon

Gelecek için Harita Genel Müdürlüğü ve bu konuyla ilgilenen diğer kurumlarla işbirliği yapılarak coğrafi karar destek sistemi oluşturulması istenmektedir. Jeolojik ve jeofizik verilerin bulunduğu, bunların farklı kurumların yaptığı sondajların sonuçları olan karotlarla birleştirilerek Türkiye'nin üç boyutlu bilgisine ulaşılabileceği belirtilmiştir. Ülkede pek çok sondaj yapılmıştır ve yapılmaktadır. Örneğin DSİ su aramak amacıyla yaptığı sondajları tahlil etmemektedir. Kendi tahlil etmese de en azından bu işi yapan bir merkeze gönderebileceği ve büyük harcamalarla yapılan sondajların sonuçlarını kalıcı hale gelmesi, Türkiye'nin yer altındaki durumunun da saptanmasıyla, üç boyutlu analizinin yapılmasının sağlanabileceği belirtilmiştir. Ortak veri tabanlarının oluşturulmasının ve ilgi duyanların kullanabilmesinin sağlanması gerektiği, birilerinin olaya hakim olup, standartları belirlemesi gerektiği belirtilmiştir. Başlangıç olarak kurumların kendi taleplerini belirlemeleri gerektiği söylenmiştir.

Ancak kamuda çalışmayla değil, araştırmayla zaman geçirilmesinin yanlış olduğu belirtilmiş, iş temelinde işbirliğine gidilip, çalışma grupları oluşturulması ve sonuca gidilmesi gerektiğini vurgulanmıştır.

YÜKSEK SEÇİM KURULU

Mevcut durum

Kurulda bilgisayarla iş yapma 1990'lı yıllardan itibaren başlamıştır. 1993'te gerçekleştirilen bir sistemle A-16 makinesi ile pilot olarak Ankara, Çankaya ilçesinde; daha sonra da Ankara ilinde bilgisayarda seçmen kütüğü oluşturulmaya başlanmıştır.

Yapılan iş ilçedeki seçmeni bilgisayara aktarmak, seçim zamanlarında ise bu verileri seçim işleri denilen seçmen listesi dökümü, seçmen kütüğü dökümü, sandık bölgesi listeleri dökümü ve seçmen kartı dökümü almada kullanılmaktadır. Bu kayıtlı seçmen numaraları sayesinde mümkün olmaktadır. Seçim işlerinin bir kısmını daha bilgisayarlarla yapmak gerektiği, sınırlı zaman içinde işlerin yetişmediği belirtilmiştir. 1993 sonunda 12 il kapsam içindeyken mevcut durumda 20 ilin seçmenlerinin bilgisinin bilgisayarda bulunduğu belirtilmiştir. Bu sayı kısa sürede sağlıklı bir seçim hazırlığı yapılabilmesi için yeterli değildir. Bilgisayar ortamında kayıtlı 7.5 milyon seçmenin 15 gün içinde seçim hazırlığı yapmaya yetmediği belirtilmiştir.

Mevcut durumdaki sorunlardan birisi seçmenlerin kısa süreler içi askıya çıkartılan listelerde kendilerini bulmaya zaman bulamamaları ve bir gün içinde bile eskiyen bu listelerin çok sık yenilenmesinin gerekmesidir. Şu an ancak yapılan itirazlara göre değişiklik yapılabilirdiği ve sadece seçilenler için adli sicilden bilgi alındığı; şartlı tahliye olanların oy kullanabilmesinin ve oy kullanabilecekken tutuklu olanlara oy kullandırılmamasının mümkün olduğu, bunun da ciddi bir sorun yarattığı bildirilmiştir.

Proje

Her ilçeye bir PC alınarak, her ilçenin kendi seçmenini bilgisayara yükleyip, seçim işlerinin ilçelerde bitmesinin sağlanması öngörülmüştür. İlçelerdeki bilgilerin merkezdeki ana bilgisayara aktarılmasını sağlayacak ilçelerle merkez arasında Telekomun olanaklarıyla bir ağ kurulması planlanmaktadır. Mevcut durumda 150 ilçede 1997 sonunda makineler alınmıştır, kendi olanaklarıyla yüklemeye çalışmaktadırlar, teknik eleman yetersiz olduğu için iş yavaş ilerlemektedir. Bu sayede oluşan yazılımlarla ancak statik olarak seçmeni yüklemeyi gerçekleştirebileceklerdir. Alt yazılımların yapılarak ana bilgisayarla uç bilgisayarlar arasında iletişimin sağlanması için üniversitelerden yardım almayı düşündüklerini belirtmişlerdir

Çıkarılan yasa ile 30 Kasım 1997'den itibaren 2 yıl içinde bilgisayarlaşma öngörülmektedir. Bu yüzden finans sorunu olmayacağı düşünülmektedir. Teknik heyet raporunu 2-3 ayda sağlayıp finansmanı da sağlamayı planlamaktadırlar.

Yurtdışındaki vatandaşların seçimi sorunu. Dış İşleri Bakanlığının bilgisayarlarından yararlanılarak çözülecektir. Uluslararası görüşmeler yapıldığı belirtilmiştir.

Kurumsal İstatistikler

Ülke çapında 265.000 kadar sandık sayısı, 35 milyon kadar seçmen vardır. Ülke nüfusu genç olduğu için seçme yaşı 18'e indirilirse seçmen sayısının nüfusun yarısını geçeceği belirtilmiştir.

Sorun alanları

Personel sorunu ve ücret düzeyinin düşüklüğü vurgulanmış; her bakan kendi amirinin ita amiri olduğu halde ve kanun ile verilen yetkileri onun kullanması gerektiği halde, bütçe kullanımında Maliye Bakanlığının izninin gerekmesinin olumsuz etkisine dikkat çekilmiştir.

Bu alanda bir diğer sorun olarak da Personel Daire Başkanlığının eleman alımına, hatta sözleşmeli personel alımına bile karışması olduğu belirtilmiştir. Bu uygulamalarla idarenin tutuklaştırıldığı, bütçenin harcama yetkisinin yok edildiği söylenmiştir. YSK'na 16 Aralık 1997'de bilgisayar alımı için 206 milyar lira para verildiği, 15 günde bilgisayar alımı gerçekleştirilemediğinden paranın geri gittiği hatırlatılmıştır. Kamunun ve siyasetin işleyişi yüzünden istenilen düzeyde eleman seçme olanağı bulamadıklarını, torpil mekanizmasının idareyi kötü etkilediğini belirtmişlerdir.

Vizyon

Oy vermenin elektronik olarak yapılmasının bilişim derneklerinde tartışılan bir konu olduğu, ancak ülkenin olanaklarının henüz buna elvermediği belirtilmiştir. Şu andaki yasal düzenlemeye göre yaklaşık 265.000 sandığın öngörüldüğü, 265.000 sandık için elektronik donanım sağlanması durumunda seçimden seçime kullanılacak araçlara yatırım yapılmış olacağı; bunun da önemli bir israf demek olduğu belirtilmiştir. "Bir kaç günlüğüne kamu kuruluşlarından kiralamak olabilir mi?" sorusu üzerine bunun bazı düzenekler geliştirilmesini gerekli kılacağı, muhtemelen ayrı bir yazılım gerektireceği, oy pusulası yerine düğmeye basılacağı, bunun Türkiye için erken ve pahalı, bir uç hedef olduğu söylenmiştir. Elektronik seçim % 100 hiç bir ülkede uygulanmadığı, Amerika'da bazı eyaletlerde kullanıldığı, geliştirilebilecek bir sistem olduğu halde yaygınlaşmasının zor olduğu, bu durumun da seçimin birliğini bozacağı, ayrıca kişilerin bilgi düzeyinin de buna yetmeyeceği belirtilmiştir. Yine de değişiklik yapmakta ısrarlı olunursa oyun nasıl kullanılacağı mevzuat tarafından tarif edilmiş

olduğu, bunun değiştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Türkiye'nin ihtiyacının kısa zamanda sayımı, dökümü yapıp sonucu saptamak olduğu düşünülürse; bu sağlandığında sorun da çözülmüş olacaktır denmiştir. Uçlardan merkeze bilgiyi aktarma sayesinde de mükerrer oy kullanımı sorununun çözülmüş olacağı belirtilmiştir.

Seçmen listelerinin çok sık yenilenmeyi gerektirmesi sorununun da bilgisayarlaşma sayesinde aşılabileceği belirtilmiştir. Seçmenler sınırlı bir sürede değil, her gün değişiklik için başvurabileceklerdir. Nüfus idaresinden bazı konularda, askere gidenler hakkında askerlik şubelerinden, kesinleşen mahkumiyetler hakkında adliyeden alınan bilgilerin de seçmen kütüğünün her zaman sorunsuz olmasına katkısı olacağı belirtilmiştir. Her nüfusun seçmen olmadığı, ağ kurulunca bu sorunun ortadan kalkacağı belirtilmiştir.

Bilgileri diğer kurumlarla paylaşmada bazı çekinceleri vardır. Yasa gereği DİE'ne verildiği, DİE tarafından işleyip yayınlandığı, ancak bunların sayısal bilgileri olduğu, kişisel bilgilerin verilmesinin YSK'nın kararına bağlı olduğu, mahkemelerden mükerrer oy kullanılmasıyla ilgili olarak bilgi verilebildiği bir de vergi daireleri talep ederse bilgi verildiği belirtilmiştir. Uluslararası düzeyde seçimler ve seçim sistemleriyle ilgili bilgi bankası niteliğinde 3 vakıf bulunduğu belirtilmiştir.

Telekomun olanakları sınırlı olduğu vurgulanmış, her kurum kendine bir parsel kapatmasının büyük bir lüks olacağı ve işleri daha da sıkıştıracağı belirtilmiştir. Belli kurumlar için 2 saat hat kullanımı yeterli ise niye o hattı bütün gün tutsun, ya da aynı bilgi niye farklı biçimlerde defalarca saklansın? Soruları sorulmuş, ortak omurgalar oluşturulabileceği, ortak ağ kullanımı tasarlanabileceği ve bu yüzden kamu net tipi bir örgütlenmenin yararlı olacağı vurgulanmıştır.

Her kurum direkt internete bağlanacağına kamu yeterli bir kanaldan bağlansa daha iyi olacaktır denmiştir. Ancak bilgi paylaşımı konusunda bazı çekinceleri olduğunu, her kuruma özgü gizliliği olan bilgiler olduğunu, seçim güvenliğinin virüs tehlikesi bile gözönünde bulundurulduğunda riske atılmayacağı belirtilmiştir.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU

Mevcut durum

Kurum 80 ilde 12 bölge müdürlüğü ve bu müdürlüklere bağlı 33 bürosu ve iki yurtdışı temsilciliği ile örgütlüdür. Kurumun yeniden yapılanmasını da öngören İstihdam ve Eğitim Projesi, Dünya Bankası kredisi ile 1994’ de başlamıştır. Projenin bir bölümü de otomasyona yöneliktir. Mevcut durumda merkez ve 5 genel müdürlüğün otomasyonu gerçekleştirilmiştir. İstanbul, İzmir, Bursa ve Adana merkeze Turpak’la bağlantılıdır. İş için başvuruda bulunmak isteyen birinin mevcut durumda telefonla başvuru yapması mümkündür. Ancak uygun bir iş bulunmuş ise iş yerine giderken form alması için Kuruma gelmesi gerekmektedir.

Görüşülen yetkili bir süredir bilgisayar kullanılarak muhasebe, bordro işlemleri ve işe yerleştirme projelerini gerçekleştirdiklerini, bunun özellikle işe yerleştirme işlemleri açısından çok önemli farklılıklar yarattığını belirtilmiştir. Kurumda bilgisayar kullanılmaya başlanmadan önce kişiye uygun iş olup olmadığına el ile kartlardan bakıldığı dikkate alınır ise bu gelişmenin ne kadar önemli olduğu anlaşılabilir.

Proje

Proje ile 2 yıl içinde merkezle taşra teşkilatı arasındaki ağıın bütün Türkiye’ye yaygınlaştırılması ve bilgisayarla işe yerleştirmenin 11 bölge müdürlüğünde kullanılır hale gelmesi planlanmıştır. Proje gerçekleştirildiğinde şubelerin kendi işlerini yapar hale geleceği belirtilmiştir. Projenin uygulanmasında firmayla sözleşme aşamasına ancak gelinebilmiş.

Dünya Bankası kredisi ile yürütülen projenin bir diğer etkinlik alanı da eğitim ve mesleki standart geliştirmedir. Kurum, belli alanlarda eğitim verilerek işgücü nitelikli sunumunu arttırmaya; iş piyasasında doğru yere doğru kişileri kısa zamanda göndermeyi sağlamaya çalışmaktadır. 60.000 civarında insanın istihdam garantili olarak eğitildiği belirtilmiştir. Belgesiz bir biçimde meslek erbabı olarak başvurular kurumda küçük bir sınavdan geçirilerek meslek erbabı olup olmadıkları test edilmektedir. Proje kapsamında mesleki danışma birimlerinde okullara yönelik bir çalışma yapıldığı da belirtilmiştir.

Proje kapsamındaki bir başka yenilik de meslek standartlarını geliştirici bir merkez oluşturulmasıdır. Kurumun mevzuatı değiştirilerek özel istihdam bürolarının kurulmasına olanak sağlanacağı ve bu büroların denetiminin ve yetkilendirilmesinin de kurum tarafından yapılacağı belirtilmiştir. Bu değişikliklerin yapılabilmesi için kurumun kuruluş yasasının değiştirilmesinin beklendiği; yapılan değişikliğe göre işsizlik sigortası, özel bürolar kurulması konularının açıklığa kavuşacağı belirtilmiştir. Kurumun internette web dosyası oluşturulmaya çalışıldığı da belirtilmiştir.

Projenin gerçekleştirilebilmesi için öngörülen kurum çalışanlarının eğitilmesi kapsamında 20 kişi bilgi işlem sorumlusu olarak ve 1200 kadar kişiyi daha alt düzeyde eğitecektir.

Kurumsal istatistikler

1997 yılında kuruma 40.511 başvuru olmuştur, 12.157 açık iş vardır, 11.830 işe yerleştirme, 2370 yurtdışına gönderme gerçekleştirilmiştir. Bilgisayarlaşmış olanlar dışında istatistiksel verilerin derlenmesi için hazırlanan formlar olduğu, her ay sonunda 83 şubeden yaklaşık 40 sayfa formun, taşra teşkilatından merkeze gönderildiği belirtilmiştir. Kurumla ilgili daha ayrıntılı istatistik istenir ise ekteki İş ve İşçi Bulam Kurumu Genel Müdürlüğü Aylık İstatistik Bülteni'ne bakılabilir.

Sorun alanları

Bilgisayarlaşmada en önemli sorunlardan birisinin kurum içinde oluşan iç direnç olduğu, yeni bir şey öğrenmeye ve statülerinin tehlikeye girmesine insanların tepki gösterdiği, günümüzde bilgisayarın daha az korkulan bir şey olmasına rağmen bu sorunun sürdüğü belirtilmiştir.

Vizyon

Gelecekte tarafları (iş arayan ve işgücü arayanı) sanal ortamda karşı karşıya getirmenin düşünüldüğü, kurumun Kızılay'a bir bilgisayar koyma olanağının şu an da bulunduğu, belli yerlerde uçlar oluşturularak, hatta ücretsiz telefonlar konularak işe başvuracak kişinin doğrudan görüşüp aldığı adrese gidebilmesinin sağlanabileceği belirtilmiştir. Mevcut uygulamada kamu iş yerlerine başvuracak olanların kuruma gelip form alması gerektiği, ancak bu sorunun bir yazıcı konularak çözülebileceği belirtilmiştir.

Bilgisayarda her başvuru için bir numara verilmesinin başvuran sayısı hakkında oluşturulan istatistiksel bilgiyi yenilemelerine olanak tanıyacağı düşünülmektedir. Yapılması gereken işlemler arttığı ölçüde, bilgisayar başında çalışan kişilerin eğitiminin artması gerekeceği vurgulanmıştır. İstihdam fuarında yapılan uygulamada gelen kişilerin iş taramasını ve başvurusunu kendilerinin yaptığı, Ostim şubesine konulan makinede ise bir eleman bulunduğu belirtilmiştir. Kullanım talimatını kişilere öğretmek bilgisayar başına eleman koymanın gereksiz hale gelebileceği belirtilmiştir. İnsanların bu işi evinden bile yapabilmesi gerektiği de eklenmiştir.

Kurumun ürettiği verilerin hangi bölgede hangi alanda ne kadar istihdam ihtiyacı olduğunu gibi iş piyasasına ait verileri kullanmak isteyenler için önemli veriler olduğu, kamu kurumları arasında bir bağlantı olması bu açıdan önemli olduğu vurgulanmıştır.

Kurum yetkilisi kamu yönetiminin geleceği açısından durumdan umutlu olduğunu, insan kalitesi açısından Türkiye'nin durumunun çok kötü olmadığı halde ülkede yaygın olan genel bir dağınıklık, organize olmamışlık durumunun hedefin belli olduğu, kararlı bir yapıya gereksinimi arttırdığı belirtilmiştir. Geçmiş deneyimlerin olumsuz izlenimleri -geçmişte bütün bilgisayar alımlarının Başbakanlıktan geçmesi öngörülmüş olması- merkezi bir koordinasyon kurulu düşüncesine sempati duyulmasını azaltmış ise de; aynı bilgi yığınlarının farklı birimlerde oluşturulmamasına, donanım ve yazılım seçimine dikkat edilmesi gerektiği, kaynak israfını önlemek gerektiği de belirtilmiştir. MERNİS Projesinin bu anlamda çok önemli olduğu vurgulanmıştır.

ORMAN BAKANLIĞI

BAKANLIK TEŞKİLATI

Mevcut durum

□

Bakanlığın taşra teşkilatı 9 bölge müdürlüğü, 11 araştırma müdürlüğü ve 7 laboratuvar müdürlüğü vardır. Yıllık programları tablolar halinde yazı, disket ya da e-mail olarak merkeze gönderilir. Taşradaki araştırma müdürlüklerinin İstanbul araştırma

müdürlüğü hariç bilgisayar altyapısını tamamlamış durumda oldukları, novel networklerinin olduğu, internete bağlı oldukları ancak merkezle aralarında bir ağ bulunmadığı bildirilmiştir. Orman Bakanlığı bilgi teknolojisini bilgisayarlarla kişisel olarak yazı yazmak amacıyla kullanmaktadır. Ayrıca gelen evraklara numara vermekte kullanılmaktadır. Ormanlarla ilgili işlerin %90'ının OGM'nin tarafından yürütüldüğü belirtilmiştir. Bakanlık yeni kurulmuş bir bakanlıktır ve yaptığı işler de bilgi teknolojisinin kullanma oranı da sınırlıdır. İnternete 1 ay önce abone olunmuştur.

Kurumsal istatistikleri

Bakanlığa gelen ve giden evrak yılda yaklaşık 15,000'dir. Taşra teşkilatı ile iletişimlerinde de yaklaşık yılda 105,000 evrak gelip gitmektedir. Taşra teşkilatından gelen bir file yaklaşık 600-700 kbdır.

Sorunlar

Bakanlıkta bilgi işlem şube müdürlüğünün bulunmadığı, idari yapılanmanın ve çalışan kapasitesinin bilgi teknolojisi kullanmaya yeterli olmadığı, bu işleri yönlendirebilecek düzeyde bir kişinin de bulunmadığı belirtilmiştir. Üst kademe yöneticilerinin niyetinin de gelişme sağlanabilmesi açısından önemli olduğu ayrıca vurgulanmıştır.

Vizyon

Gelecek için bakanlıkta bilgi işlem konusu daire başkanlığı ya da şube müdürlüğü konumuna gelirse gelişme sağlanabileceği, sistem analizi yapıp bilgilerin toparlanması gerektiği belirtilmiştir. Bunların dışında gelecekle ilgili bir düşünceleri yoktur.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Mevcut durum

Orman Genel Müdürlüğünün taşra teşkilatında 27 bölge müdürlüğü ve bunlara bağlı 245 işletme bulunmaktadır. Teşkilat 20.5 milyon metre karelik ormanlık alandan sorumludur, ki bu alanın yaklaşık Türkiye'nin ¼'ünü kapladığı belirtilmiştir. Bu alana dağılmış 245 adet işletmede 10 yılda bir planların revize edilmekte, bunun her yıl 2

milyonluk metre karelik bir alanda plan revizesi yapılması anlamına gelmektedir. Bu plan revizesi için deneme noktası baz kabul edilip 25 metre çapında alandaki ağaçların çapları ölçülüp karnelere aktarılmakta, böylece bir çok alandan bilgi derlenerek hektardaki adetlerin ve özelliklerinin tespit edilerek planlar yenilenmektedir. Bütün bu işlemlerin mevcut durumda kağıt üzerinde yapıldığı, bunun böylesi geniş bir alana hakim olunabilmesini güçleştirdiği, geliştirilen stratejilerin böylesi bir ihtiyaçtan kaynaklandığı belirtilmiştir.

OGM'nin en büyük gelir kaynağı olan satışlar mevcut durumda bölge ölçeğinde bilgisayar ortamında yapılmakta, bilgisi aylık olarak merkeze aktarılmaktadır.

Ekolojik sorunlara dünyada daha çok kaynak ayrıldığı, Türkiye'nin de pek çok uluslararası sözleşmelere imza attığı halde ve benzer sorunlar yaşadığı halde ekolojik dengeyi; su, toprak ve havayı korumada çok önemli bir işlevi olan ormanlık alanları korumada yetersiz kaldığı, bu sözleşmeleri hayata geçirmekte yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Bu değişimin gerçekleşmesinin teknik kapasite, kurumsal kapasiteye ve finansal kapasiteye bağlı olduğu; ve geliştirilen stratejilerle de bunların yükseltilmeye çalışıldığı vurgulanmıştır.

Web sayfası tasarlanmaktadır.

Proje

Orman Genel Müdürlüğü'nün basit bir biçimde proje uygulayıp sonucuna ulaşmaya çalıştığını söylemek yanıltıcı olacaktır. Çünkü bazı projeleri hayata geçirmeyi de kapsayacak bir stratejiler dizisinden söz etmektedirler. Bu stratejilerin uygulamaya dökülmesinde tasarlananlar arasında bilgi üretim sürecinde bilgi teknolojisi kullanmak bulunduğu gibi, bazı işlemlerin yerelleştirilmesi, üretilen bilgilerin üretildikleri noktalarda kalması ve gerek duyulmadıkça merkeze aktarılmaması, taşra teşkilatının bir bölümünün tasfiye edilmesi de vardır. Mevcut 245 işletmenin 100'e indirilmesi, bölge müdürlüklerinin büyük ölçüde azaltılması öngörülmektedir. 3000 kullanıcı bir bilgisayar sistemi öngörülmektedir. Yığılan işlerin de otomasyonla, bilgisayar teknolojisiyle çözüleceği bildirilmiştir.

Öngörülen bu değişimin başlangıcı olarak OGM binalarının üzerinde yerleştiği alan fiber optik kablolarla döşenmiş, binalar ve birimler arasında bir ağ oluşturulmuştur. Ayrıca genel müdürün imzasına kadar evrakın kağıda dökülmediği elektro paraf

sisteminin kullanıldığı bir ofis otomasyonu gerçekleştirilmiştir. Taşra ile ilişkilerde de faks kullanılmakta, teyidi sonradan mektup olarak gönderilmektedir.

Merkezde ofis otomasyonu eğitim programları düzenlenmiş, standart oluşturmak, yazışmaları kolaylaştırmak için çalışmalar başlatılmıştır. Anlaşılabilirlik, ulaşılabilirlik, ve paylaşılabirlik ilkesi çerçevesinde her birimin kendi alanındaki bilgileri derlemesine başlanmıştır. Bu işlerin yürütülmesi için ayrı bir mekan düzenlenerek bir tartışma ortamı yaratılmıştır. Böylece bilgi altyapısını oluşturulmaya çalışmaktadırlar. Seçilen bir pilot işletmede aynı gelişmeleri gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu işletmede ilk kez işler bilgisayarlarla yürütülmeye ve aplikasyon, satış, stok gibi işlemler bilgisayarla yapılır hale getirilmeye çalışılmaktadır.

Projenin gelecek için öngördüğü coğrafi bilgi sistemlerinin yaygınlaştırılmasıdır. Bunun için sayısal altlıklar hazır. Harita Genel Müdürlüğü'nden topografik bilgiler alınıp işlenecek, ormanlık alan ile bilgiler bu sayısal altlıklara işlenecektir. Programlarla işlemlere tabi tutulup veri tabanı ortamına aktarılacak bilgilerle plan revizyonu bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiş olacaktır. Bu bilgiler işletmelerden bölgeye gidecek, bölge konsolide edip, bölge müdürlüğü modemlerle bilginin tümünü değil ama bir alt kümesini merkeze gönderecektir. Bütün işletmelerde aynı sistemin kurulması planlanmaktadır. Bu işin projelendirilmesi bitince, ihaleye çıkılacak, ortak bir veri tabanında bilgiler oluşmaya başlanacaktır. Oracle veri tabanı kullanılması öngörülmektedir. Karabük ve Bartın pilot işletmelerdir.

Kurumun yeniden yapılanmasında öngörülen dağıtık yapı pek çok bilginin yerinde üretilir hale gelmesi demektir. Yığılan işler de otomasyonla, bilgisayar teknolojisiyle çözülecektir. Bilgi bankası, ticaret projesi, vs merkezde. Veri tabanlarının işletmelerde olması, işletme müdürlüklerinin sayıları azaltılması, personel giderleri, cari harcamaların bu sayede azaltılması, ve koordinasyonun artması sağlanacaktır. Böylece bir işletmenin Saha büyüyor. İdareci kesimi azaltılacak, daha fazla angarya kalacaktır, bu bilgisayarla yapılır. Merkezle ilgiyi kesip, işletmeye yetki verilecek, işletme müdürlükleri alt derecede karar alabilen, kendi haritasını çizsin, kadastrosunu yapsın. Her şey merkezden yapılıyor, merkezden yapıldığı zaman bu kadar kaynağı paha biçilmez bir teşkilatta. Merkezin işlevi koordinasyon, danışmanlık, yeni teknolojileri yakından takip edebilme, adaptasyon işlevlerini yerine getirecektir. Merkez de de bir küçülme olacaktır. Apk ya gelince sürekli görüş isteniyor, onlar cevaplanıyor. Bizden beklenenin o olmaması gerekiyor. Başka şeylere zaman

bulunabilmesi gerekiyor. Diyalog gerekli. Bölge müdürlükleri kapatılmıyorsa beslenmeden, yetkisiz kalabilir. İşletmeleri cazip hale getirirseniz, para yeterli, çalıştığı ortam doyurucu. Bölge müdürlüğüne gerek kalmaz. İşletmelerin bilgisayar ortamına geçmesi lazım. Bu ihaleye çıkılarak yapılır. Şartlar, genel bütçenin katkısı bu, devletin personel politikası başbakanlığa bağlı. Bakanlık olarak bir şey yapılamıyor. Bilgisayar teknolojilerini hızla teşkilat eski, personel bilgisayar görmemiş. Sitemi kuruyorsunuz bilgi altyapısı yok. Bilgi altyapısı yok. Birbirleriyle uyuşmayan çok sayıda bilgi. Binlerce araç, madenler binlerce, takip edilmesi gereken şeyler binlerce. Bu arada personel yetiştirilmesi lazım.

Bunların dışında yangın kontrolü ile ilgili bir çalışma mevcuttur. Bu çalışma da Antalya bölgesinde pilot olarak denenmektedir.

Kurumsal istatistikler

Taşra teşkilatı olan bölge müdürlüklerinden yapılan revizyonlarla ilgili bilgiler 700,000- 1,000,000 kod olarak bilgisayara girilmektedir. Bu kodlardan her planda 35 farklı tablo ve belli değişkenlere göre dağılımları çıkartılmakta, zengin bir alansa bunlar yaklaşık 150-200 sayfa tutmaktadır. Mesela bir yangın çıkarsa, plan revize edilmektedir. Yaklaşık üç ay önce bu bilgiler veri tabanı formatında bilgisayara aktarılmıştır.

OGM'ne 1 günde her biri ortalama 5 sayfada oluşan 500-600 adet yazı gelmekte ve gitmektedir. Hükümetlerin değiştiği zamanlarda yazıların yoğunlaştığı belirtilmiştir. Arada sırada yapılan yurtdışı yazışmalarında ortalama 60 sayfalık raporlar gönderilmektedir.

Ofis otomasyonu kapsamında 1200 civarında format çıkarılmıştır.

Sorun alanları

OGM'nin alanı ile doğrudan ilgili olarak en önemli sorun coğrafi bilgi sisteminin ülkedeki kadastro sistemine uygun olarak geliştirilmesidir. Kadastro pahalıya mal olan bir işlemdir. OGM'nin yaptığı işler açısından daha yüksek ölçekli haritalar yeterli olsa da kadastro için aplikasyonu da gerekmektedir. Bunun için de daha düşük ölçekli haritalar gerekmektedir. Coğrafi bilgi sistemleri yeni bir uygulama olduğu için ve her ülkenin mülkiyet sistemi farklı olduğu için örnek alınabilecek bir sistem

bulunmadığı, bu yüzden paket bir sistem ithal edilemediği ve Türkiye'ye özgü bir sistem geliştirmek gerektiği belirtilmiştir.

Alanın bir başka özgün sorunu da taşra teşkilatının ülke çapına dağılmış olması, ve yerleşim yerlerinin uzağında olmasıdır. Bilgisayar sisteminin yaygınlaşması gereken bazı yerlerle iletişimin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Bu yüzden sisteme alternatif geliştirmek gerektiğini, bunun da ancak uydu bağlantısı, dial-up ya da lease-line ile sağlanabileceği belirtilmiştir. Bir işletmeden bir başka işletmeye bilgi aktarmak için bazı konsolidasyon merkezlerinin kurulması gerektiği belirtilmiştir. Bu merkezlerde bakım desteği verecek altyapının Türkiye'de sağlanabilmesi ise ayrı bir sorun olarak belirtilmiştir. Sistemin iyi işlemesi için işletme müdürlükleri bilgiyi kaynağından girmeli konsolidasyon için bağlı bulunduğu bölge müdürlüğüne aktarılmalıdır.

Sistem ne kadar mükemmel tasarlansa da bunu hayata geçirecek olanın elemanlar olduğu hatırlatılmış ve OGM'nin özgün sorununun dışında en önemli sorunun personel yetersizliği olduğu belirtilmiştir. Personel sorunun çözmek için tedbirlerin ilkökul döneminde alınması gerektiği ve bilgisayar okur yazarlığının sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Kısa vadede yapılabilecek olan uygun insanları istihdam etmeye olanak sağlanmasıdır. 657'ye bağlı çalışan bir elemanı Türkiye genelinde dolaştırmak ve örgütlenmeyi sağlaması için çalıştırmanın olanaksız olduğu, kendilerinin sözleşmeli personel almak istediklerini ancak müracaat eden olmadığını belirtmişlerdir.

Bir çözüm önerisi olarak kamuda özlük hakları iyileştirilmiş yeni bir sınıf oluşturulmasının gündeme geldiğini, bunun bilişim sınıfı olabileceğini, ancak DPT ve Başbakanlığın bu konuya olumlu yaklaşmadığı belirtilmiştir.

Mevcut durumda tek seçeneğin mevcut personelin eğitilmesi olduğu belirtilmiş, bunun da devlet memuru zihniyetiyle çalışan insanları dönüştürmek gibi güç bir iş demek olduğunun altı çizilmiştir.

Bilişim personel açısından sektörün bir başka sorunu da özel sektörün olanakları ile yarışamamak olduğundan dert yanılmıştır. Yurtdışı toplantılara katılım paraları ödenemediği için bilgi işlem personeli kendisini yenileyememektedir. Bu yüzden de özel sektörün teklifleri fazla değerlendirilemeden kabul edilmek zorunda kalmaktadır. Kamuda hızlı bir yenileme ortamının sağlanması gerektiği, kendi stratejik planlarının da üç aylık periyotlarla yenilenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Bilgi teknolojisi alanı dışında da bazı kurumsal problemlerin olduğundan, taşra teşkilatında bölge müdürlüklerinin bir bölümünün tasfiye edilmesi gerektiğinden, ayrıca yasaların pekçok şeyi -örneğin orman köylüsünü çalıştırmayı- engeller nitelikte olduğundan dert yanılmıştır.

En önemli sorunun devletin yapılanmasından kaynaklandığı, bu yapılanmanın her geçen gün yenileşen bir ülkede ortaya çıkan talepleri karşılamaktan uzak olduğunu, en büyük sorun da finansal sorun olduğu belirtilmiştir. OGM katma bütçeli bir kuruluştur. Kamu işleri için katma bütçeyi, ekonomik işler için ise döner sermaye kullanılmaktadır. Döner sermayeden elde edilen kaynaklar katma bütçeye aktarılmakta, böylece finansal sorun bir ölçüde aşılmaya çalışılmaktadır. Devletin katma bütçeye katkısını azaltması kurumu güç durumda bırakmaktadır. Yakın zamanda ağaç kesiminden gelen döner sermaye gelirlerinin neredeyse yarı yarıya düştüğü, giderlerin ise artmaya başladığı, teşkilat yapısı ve hükümetin personel politikası yüzünden personel giderlerinin arttığından sözedilmiş, öte yandan 1400 bölge şefliğinin üçte biri boş olduğu, 1986'dan bu yana işçi dışında personel alınamadığı, politik nedenlerle işçi alındığı belirtilmiştir.

Kamuda bilgi teknolojisi altyapısı alımlar için bir hukuksal platform oluşmasının gerekli olduğu, Devlet ihale Kanunu'nda yeni bir düzenleme yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Kamunun bu işleyişiyle ancak paket anahtarlı projelerin sürdürülebileceği, bu projelerin maliyetinin yüksek olduğu ve iyi yetişmiş eleman sağlanmadıkça projenin uygulanamayacağı, kişilere bilgisayar kültürünün verilmesi gerektiği, bunun da ancak bir strateji saptanmasıyla, bütünlüklü bir değerlendirme ile çözülebilecek bir sorun olduğu vurgulanmıştır. Sorunların aşılmasında önemli bir kriterin de yönetimin gelişmeleri desteklemesi olduğu, aksi takdirde bir sonraki dönemde motivasyonun azalacağı belirtilmiştir.

Vizyon

Ormanların bir ülke için ne kadar önemli olduğu vurgulanmıştır. Betondan gölgelik yapmak zorunda kalılabileceği belirtilmiştir. Böylesi önemli bir konu Türkiye'nin gündemine girememiş olmasına dikkat çekilmiştir.

Kamu içinde bilgi üretilirken üç kriterin önemli olduğu vurgulanmıştır. Bu kriterler, anlaşılabilirlik, paylaşılabilirlik ve ulaşılabilirlik kriterleridir. Bilgi ancak açık, anlaşılabilir biçimde oluşturulur ve paylaşılır ise anlamlı hale gelir denmiştir. Kamu içinde kurulacak bir koordinasyon merkezinin de çok uzun vadeli planlar yapmadan, çünkü sektör hızla değişmektedir, bürokrasiyi arttırmadan bu kriterleri sağlayabilecek ise anlamlı olacağı belirtilmiştir.

Gelecek için orman yangınları ile ilgili bir çalışma yaptırılmaktadır. Yangına duyarlı orman bölgesinde -ki bu alan Marmara'dan Akdeniz'e uzanan belli bir alandır-sayısal altlık haritalarına, Harita Genel Müdürlüğü'nden alınan topografyayı ve aktararak, ve hazırlanan tablolarındaki verileri aktarılacak, ve belirli merkezlere meteoroloji istasyonları kurularak, nem, rutubet, rüzgarın hızı yönü gibi veriler direkt olarak on-line girilecek, muhtemel bir yangın durumunda program işletilerek önlemler alınacaktır. Bu iş için Antalya'nın merkezine bir server kurulması planlanmaktadır. Bir server da yangın acil merkezine konulacaktır. Araya bir lease-line hat konularak, iletişim sağlanacaktır. Helikopterler ve bölgedeki 13 işletme müdürlüğünde bulunan yangın gözetleme kuleleri ile koordinat belirlendikten sonra o koordinat bilgisayara girilecek, bilgisayara girilen bu yörede yangına neden olan kuru bitki örtüsü uydu fotoğrafları alıp, bunların koordinasyonu ile yangın koordinatı belirlendiğinde o noktadan itibaren 10 dakika içinde yangının nasıl dağılacığı, açılacak yangın boyunun şeridinin genişliği, uygun ekipman ve inan gücünün sevk ve idaresi hesaplanmış olacaktır. Böylece bir "yangın yönetim modeli" ortaya çıkmış olacaktır. Bu proje 1-2 yıl içinde uygulanabilecek bir proje olarak görülmektedir.

MALİYE BAKANLIĞI

GELİRLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Mevcut durum-Projeler

Gelirler Genel Müdürlüğünün taşra örgütü vergi daireleridir. Vergi dairelerinin önemli bir bölümünün otomasyonu gerçekleştirilmiştir. Türkiye çapında 123 vergi

dairesi Dikmen'deki merkez ya da Bilgi İşlem Dairesi'ne on-line bağlantılıdır. 100 büyük vergi dairesinde PClerle işlem yapılmaktadır. Turpaktan on-line olarak merkeze (Dikmen) erişebilmektedirler. Diğerler vergi daireleri ve defterdarlıklarla da faks server aracılığıyla faks bağlantıları vardır. 123 vergi dairesi kendi mükellefleriyle ilgili bilgileri Dikmen'deki merkezden kontrol edebilmekte, Gelirler Genel Müdürlüğünün merkez teşkilatı uzmanları da buradaki bütün bilgiye ulaşabilmektedir. Otomasyonla tahakkuk ve tahsilat işlemlerinin yaklaşık %78'i gerçekleştirilmektedir.

Özetlersek, vergi dairelerinin bir bölümü otomasyonu gerçekleştirilmiş vergi daireleridir (%48), bir bölümü sicil otomasyonunu da gerçekleştirmiş, vergi işlemlerin yoklama ve icra işlemleri dışında tümü bilgisayarlarla gerçekleştirildiği vergi daireleridir (%24) kalanlar ise faksli vergi daireleri ve mal müdürlükleridir. Bir bölümü gerçekleştirilmiş olan vergi dairelerinin otomasyon projesi VEDOP diye anılmaktadır

Bu vergi dairelerinin 5'i merkeze bilgi aktarabilmekte, kendi mükellefleriyle ilgili bilgileri merkezden sorgulayabilmektedir. Bu sayede günlük tahsilat ve tahakkuk işlemleri izlenebilmekte, ana bilgi işlem merkezinde(Dikmen'de) sorgulama yapılabilmekte, beyanname ve bildirimler istatistiksel olarak değerlendirilebilmekte, büyük illerde nakil vasıtaları vergi işlemleri işlenebilmektedir. Bir ağ oluşturulmasını öngören bu sistem de GELNET (Gelirler Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatını kapsayan bir ağ oluşturulması) olarak anılmaktadır.

Proje

Yukarıda belirtilen projelerle vergi dairelerindeki bütün işlerin bilgisayar kullanılarak yapılması ve bu bilgilerin merkeze aktarılması, merkezdeki bilgilerin vergi dairelerince sorgulanması öngörülmektedir. (Mevcut ve tasarlanan ağ sistemi ile ilgili şemalar ektedir).

Ek olarak, bilgisayar bilen vergi memuru yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Her mükellefe tek bir vergi numarası verilmesi projesi kapsamında oto alım satımı yapanlara ve ortaklarına vergi numarası verilmektedir. Bu uygulama 1 Martta başlamıştır. 1 Mayıs'dan itibaren emlak alım satımı yapanlar için de tek vergi numarası verilmesi uygulamasına geçilecektir.

Projeler kapsamında gerçekleştirilen bir başka uygulama da ICR teknolojisiyle defterdarlıklardan gelen formların bilgi işlem merkezinde veri olarak girilmesidir.

Kurumsal istatistikler

Vergi dairelerinin bağlı olduğu defterdarlıklardan günde yaklaşık 4000-5000 faks gelmekte, faksla iletilen formlara bir vergi numarası verilip, bu bilgi merkezde kayıt hale getirilip, yine faksla geri gönderilmektedirler. Bu sayının emlak alım satımı yapanlara da vergi numarası verilmeye başlanmasıyla artacağı öngörülmektedir.

Diğer kurumlarla ilişkiler

Mevcut durumda DİE'ye bilgi aktarılmaktadır. Gelecekte tek vergi numarası uygulaması çerçevesinde belediyelerce toplanan çevre temizlik vergisi ve emlak vergisinin aynı vergi numarası kullanılarak tahsil edileceği düşünülerek belediyelerle bilgi alışverişi kurulabileceği belirtilmiştir.

Vizyon

Her mükellefin vergi borcu olup olmadığını, evinden ya da işyerinden takip edebilmesinin ve aynı biçimde beyanname verebilmesinin sağlanmasının amaçlandığı belirtilmiştir. Yakın vadede gerçekleştirilmesi planlanan bir diğer uygulama da cari hesaptan tahsilat yapılabilmesidir. Ticari kuruluşlar için bunun kısa zamanda gerçekleştirilmesi düşünülmektedir.

Kamuda bilgi teknolojisi kullanımında bir koordinasyon merkezi kurulmasının bürokrasiyi arttırmaktan başka bir işlevi olmayacağı düşünülmektedir.

ÇEVRE BAKANLIĞI

Bakanlıkla sağlanan temaslarda araştırılan konuyla ilgili yeterli bilgiye sahip ve bunu paylaşmaktan çekinmeyen bir yetkili bulunamamıştır. Projelerden sorumlu olan yetkili projenin kendisinde bulunmadığını, yeterli bilgisinin olmadığını söylemiş; projenin bulunduğu ve yeterli bilgisinin olduğunu belirten yetkili de bilgisini saklamayı tercih etmiştir. Öğrenilebilen sadece TAI'ye bir proje hazırlatıldığıdır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Genelde kamuda bilgi teknolojisi kullanımını ciddiye alan ve kurumlarının geleceği için bu alanda çalışmalar yürüten bilgili ve duyarlı bürokratlar olduğu gözlenmiştir. Kaynak sağlanan (Dünya Bankası kredisi, vs.) alanlarda ya da döner sermaye geliri olan kuruluşlarda bu çalışmaların ivme kazandığı söylenebilir. Genelde en büyük sorun yeterli düzeyde eleman sağlanamaması, eğitim verilememesi, ya da eğitim verilmiş elemanların kurumda kalmasının sağlanamamasıdır.

Bir diğer önemli sorun bütçe kullanımında karşılaşılan zorluklardan kaynaklanmaktadır. Zira bütçede eğitime pay ayrılmamakta, diğer kalemlere ayrılan payların kullanılması ise uzun ikna süreçleri ve prosedürler gerektirmektedir.

Bir başka sorun alanı teşkilat yapılarını yenilenmesinde ve bilgi teknolojisi kullanımına geçilmesinde karşılaşılan dirençlerdir. Bilgi teknolojisi kullanılarak bazı birimlerin tasfiye edilebileceği, en azından bu birimlere gelecekte yeni eleman alınmayabileceği belirtilmişse de, konuşulan yetkililer bu politikanın uygulanabilmesinden umutlu görünmemektedirler. Bilgi teknolojisi kullanımına kurum içinde gösterilen direncin ve eleman sorununun uzun vadede ilköğretime yatırım yapılması ve bilgisayar okur yazarlığının artmasıyla çözülmesi gerektiği belirtilmiştir.

Bilgi işlem elemanlarının statüsünün yükseltilmesi, kendilerini yenileme olanaklarının sağlanması, ücretlerinin özel sektördeki benzer işleri yapanlarla yarışabilir hale gelmesi gerektiği, hatta sıfatlarının “enformasyon teknolojisi müdürü” gibi yaptıkları işlerle uyumlu olacak biçimde değiştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Digital imza çözülmesi beklenen bir başka sorundur.

Görüşülen yetkililer genelde MERNİS Projesine inanmıştır ve Türkiye için çok yararlı olacağını düşünmektedirler. Ortak bilgi kullanımı için farklı kuruluşların birbirleri için de anlamlı olacak bilgiler üretebilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bunun bir yöntemi olarak araştırmaların bir noktada bitirilmesi ve alan bazında, sorun bazında birlikte çalışılmaya başlanması gerektiği belirtilmiştir. Örneğin MTA’da görüşülen yetkilinin sözettiği coğrafi veri tabanı oluşturulması böyle bir öneridir.

Kamuda bilgi teknolojisi kullanımında bir koordinasyon merkezi kurulması düşüncesine karşı ikircikli bir tutum vardır. Bir yandan hemen hemen her kuruluş böyle bir merkezin bir ihtiyaç olduğundan söz ederken, genellikle bu saptamayı geçmiş kötü deneyimlerin aktarılması (bilgisayar alımlarının Başbakanlık onayından

geçmeden gerçekleştirilememesi) izlemektedir. Genelde böyle bir merkez yaratılacak ise politik yapılardan uzak tutulmalı, özerk olmalıdır, hükümetler değiştikçe değişime uğramayacağına güvenilebilmelidir ve kamu kuruluşlarına vesayet eder nitelikte değil, hizmet verir nitelikte olmalıdır denmiştir.

Çekince konulan bir başka nokta da uzun vadeli projelerdir. Teknolojinin hızla değiştiği, uzun vadeli projelerden kaçılması gerektiği, projelerin çok sık revize edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

GÖRÜŞÜLEN KURUM VE KİŞİLERİN LİSTESİ**Başbakanlık***Gümrük Müsteşarlığı*

Müsteşar Yrd. İbrahim Berberoğlu

Tel: 3103880-3102814-3101368

Devlet İstatistik Enstitüsü

Başkan Yardımcısı Nurgül Öğüt

Tel: 4176440/108 faks: 4174225

Dış Ticaret Müsteşarlığı

Ekonomik Araştırmalar Gn.Md.Yrd.

Sami Dönmez

Tel : 2128800/1818 – 2125376

Hazine Müsteşarlığı

Ekonomik Araştırmalar Gn.Md.Yrd. Erdoğan Yücel

Tel: 2125000/1854-2127157

Yüksek Seçim Kurulu

Yüksek Seçim Kurulu başkan Vekili -Sabri Coşkun

Tel: 4355480

MTA

Bilgi Sistemleri Koordinatörü

Cumali Çek

Tel: 2873430/2300

*Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı**İş ve İşçi Bulma Kurumu*

Bilgi İşlem Dairesi - Cemal Tura

Tel: 4335523- 4354977 Faks:4354761

Sağlık Sk. No:1 Yenişehir

Orman Bakanlığı

Uygulama İzleme Şube Md. Zeki Kamacı

Tel: 4177727 -

Orman Genel Müdürlüğü

Bilgi İşlem Müdürü Kenan Soyer

Tel:2230726

APK D.Başkanı –Tamer Otrakçier

Tel: 2128042

Çevre Bakanlığı

Müsteşar Yardımcısı İlker Başaydın

Tel: 2852655- 2879963/4105

Maliye Bakanlığı

Gelirler Genel Müdürlüğü

Bilgi İşlem D.Bşk. Semih Öz

Tel: 2236723-2124816